[2018] 1 S.C.R. 206

ਰੱਸਲ ਜੋਏ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 878)

ਜਨਵਰੀ 11, 2018

[ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਮੁੱਖ ਜੱਜ, ਏ. ਐਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਡੀ. ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਅਨੁਛੇਦ 32 - ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 121 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ, ਡੈਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਡੈਮ ਦੇ ਜੀਵਨਕਾਲ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ - ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਦੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ - ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਜੰਸੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੰਡਮਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਡੈਮ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ – ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਡੈਮ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਨੂੰ 2005 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ -

ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਕੇਂਦਰੀ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ - ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 2005 - ਧਾਰਾਵਾਂ 9,21,23 (4) ।

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **[2014] 12 SCR 875 : (2014) 12 SCC 696 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
[2014] 12 SCR 875	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 3

ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 878.

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ।

XXXXXX

ਰੱਸਲ ਜੋਏ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ 207

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਮਨੋਜ ਵੀ. ਜਾਰਜ, ਸ਼ਿਲਪਾ ਲੀਜ਼ਾ ਜਾਰਜ, ਅਮਿਤ ਮਸੀਹ, ਕਮਲੇਂਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਕੇ. ਕੇ. ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ, ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਿੰਕੀ ਆਨੰਦ, ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ/ਵਧੀਕ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ, ਉਮਾਵਤੀ, ਕੇ. ਵੀ. ਵੀ. ਵਿਜੇਕੁਮਾਰ, ਮੋਹਨ ਵੀ. ਕਟਾਰਕੇ, ਜੀ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਮੁੱਖ ਜੱਜ 1. ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੰਡਮਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਹਾਰਤ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਜੰਸੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਵੇ ਕਿ ਉਕਤ ਡੈਮ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਾਰੀਖ /ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਰੀਖ/ਸਮਾਂ ਮਿਆਦ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਉੱਚ ਤਾਕਤੀ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ; ਡੈਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਰਾਜ, ਯਾਨੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇ ਫਟਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਾਰਿਤ ਕਰੇ ਜੋ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸਮਝੇ।

2. ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸਾਲ 1886 ਵਿੱਚ ਤ੍ਰਾਵਣਕੋਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਤੇ ਮਦਰਾਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਲਈ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਦਰਮਿਆਨ 999 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੀਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਡੈਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਪੇਰੀਅਰ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਰ ਕੱਚੇ ਚੂਨੇ ਦੇ ਸਰਕੀ ਮੋਰਟਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਡੈਮ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਪੇਰੀਅਰ ਨਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ ਤੋਂ 2400 ਮੀਟਰ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ਿਵਗਿਰੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਘਾਟ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 950 ਮੀਟਰ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਮੁੱਲਯਾਰ ਨਦੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਚੇ ਜੰਕਸ਼ਨ 'ਤੇ, ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਨੀਂਹ ਤੋਂ 53.6 ਮੀਟਰ (176 ਫੁੱਟ) ਦੀ ਉਚਾਈ ਅਤੇ 365.7 ਮੀਟਰ (1,200 ਫੁੱਟ) ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ

ਉਕਤ ਲੀਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀਆਂ ਸਿੰਚਾਈ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

3. ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੈਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸ਼੍ਰੀ ਜੌਹਨ ਪੈਨੀਕੁਇਕ ਨੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਡੈਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਡੈਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 121 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਕਤ ਡੈਮ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਦੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਡੈਮ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਦਰਮਿਆਨ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2006 ਦੇ CS (OS) ਨੰਬਰ 3 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 07.05.2014 ਨੂੰ **ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ**[1] ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਡੈਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

XXXXXX

4. ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਡਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ਼, ਨੇੜਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਡੈਮ ਤਿੜਕਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਆਫ਼ਤ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 1886 ਦੇ ਲੀਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਠੇਕੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ

ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਦਰਮਿਆਨ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡੈਮ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ 999 ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਸੰਭਵਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਟਕਲਾਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

5. ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਠੋਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਕੋਈ ਅਸਥਿਰ ਨਤੀਜੇ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਡਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਡੈਮ ਦੀ ਉਮਰ 999 ਸਾਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲੀਜ਼ ਡੀਡ ਦੀ ਮਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਡੈਮ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਡੈਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਖਤਰਾ ਹੈ।

6. ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਅਣਕਿਆਸੀ ਆਫ਼ਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਕਲ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

---

[1] (2014) 12 SCC 696

XXXXXX

ਰੱਸਲ ਜੋਏ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ
[ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਮੁੱਖ ਜੱਜ] 209

7. ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਵੀ. ਜਾਰਜ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਕੇ. ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ, ਭਾਰਤ ਲਈ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਿੰਕੀ ਆਨੰਦ ਦੇ ਨਾਲ, ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੁਬਰਾਮੋਨਿਅਮ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ/ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਉਮਾਵਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਵੀ. ਕਟਾਰਕੀ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

8. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਰਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੌਰਾਨ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਹਨ:-

(i) ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਮਨੁੱਖੀ ਤਬਾਹੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।
(ii) ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡੈਮ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ।
(iii) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਕਤ ਡੈਮ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਯੋਜਨਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(iv) ਜੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਂ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਡਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

9. ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ. ਕੇ. ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਨੇ **ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ** ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 229 ਅਤੇ 230 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਨੇੜਿਓਂ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ, ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਕੇਰਲ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਪੈਰਾ 230 (iii) ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

10. ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ **ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ** (supra) ਦੇ ਪੈਰਾ 229 ਅਤੇ 230 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ । ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ:-

XXXXXX

“229. ਹਾਲਾਂਕਿ, FRL ਨੂੰ 142 ਫੁੱਟ ਤੱਕ ਬਹਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਕੇਰਲ ਦੇ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, 3 ਮੈਂਬਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਮੇਟੀ

ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਅਤੇ ਦੋ ਰਾਜਾਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਕੇਰਲ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਕੇਰਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਸਹਿਣ ਕਰੇਗਾ।"

230. ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਗੇ: .
(i) ਕਮੇਟੀ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਵਿੱਚ 142 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੱਕ FRL ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੇਗੀ।

(ii) ਕਮੇਟੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਨਸੂਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸੂਨ ਦੌਰਾਨ ਡੈਮ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਨੇੜਿਓਂ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੇਗੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(iii) ਕਮੇਟੀ ਕਿਸੇ ਹੰਗਾਮੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ - ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਕੇਰਲ - ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(iv) ਕਮੇਟੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੈਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡੈਮ ਦੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗੀ।

11. ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਗਰਾਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ/ਡੈਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਗਠਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਲ ਸਰੋਤ, ਨਦੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਗੰਗਾ ਪੁਨਰਜੀਵਨ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 11.1.2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਬਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-
“ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਲਾ ਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ (MPD) 'ਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਸਿੱਟੇ ਅਨੁਸਾਰ MPD ਹਾਈਡ੍ਰੋਲੋਜੀਕਲ, ਢਾਂਚਾਗਤ ਅਤੇ ਭੂਚਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2014 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਿਗਰਾਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ MPD ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਹੈ।”

12. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਤੋਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 131 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੱਖ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਰਜ ਨੇ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 2005 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(e) (ਸੰਖੇਪਤਾ, ਸੰਖੇਪਤਾ, "2005 ਐਕਟ") ਲਈ ਸਾਡੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਡੈਮ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਅਣਪਛਾਤੀ, ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਹੰਗਾਮੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਜਾਂ ਹੇਠਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਡਰ ਕਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

13. ਉਪਰੋਕਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(d) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"2(d) "ਆਫ਼ਤ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਜਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤਬਾਹੀ, ਦੁਰਘਟਨਾ, ਆਫ਼ਤ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਘਟਨਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ, ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ;

14. ਧਾਰਾ 2(e), ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦਾ ਖੰਡ ਹੈ, "ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

" 2(e) "ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰਨ, ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ, ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੇ ਜਾਂ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ-

(i) ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਫ਼ਤ ਦੇ ਖਤਰੇ ਜਾਂ ਸ਼ੰਕਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ;

(ii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਫ਼ਤ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਜਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਜਾਂ ਲਘੂਕਰਨ;

(iii) ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ;

(iv) ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਫ਼ਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ;

(v) ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਆਫ਼ਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ;

(vi) ਕਿਸੇ ਆਫ਼ਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ;

(vii) ਨਿਕਾਸੀ, ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਰਾਹਤ;

(viii) ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ;

XXXXXX

15. ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਨਾਫੇ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ "ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੋਜਨਾ" ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -
“11. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੋਜਨਾ –

(3) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ-

(a) ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਪਾਅ;

(b) ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਪਾਅ;

(c) ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਆਫ਼ਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਜਾਂ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਪਾਅ;

(d) ਖੰਡ (a), (b) ਅਤੇ (c) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ।

16. ਧਾਰਾ 23 "ਰਾਜ ਯੋਜਨਾ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"23. ਰਾਜ ਯੋਜਨਾ-

(4) ਰਾਜ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ,

(a) ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ;

(b) ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਉਪਾਅ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣਗੇ;

(c) ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨਾਲ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

XXXXXX

(d) ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਕੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ;

(e) ਉਪਰੋਕਤ ਖੰਡ (b), (c) ਅਤੇ (d) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ;

(f) ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਆਫ਼ਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਆਫ਼ਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ।

17. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 31 "ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਯੋਜਨਾ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ –

“(3) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ-

(a) ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਉਹ ਖੇਤਰ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਨ;

(b) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਫ਼ਤ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ;

(c) ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਆਫ਼ਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਆਫ਼ਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਉਪਾਅ;

(d) ਕਿਸੇ ਆਫ਼ਤ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਜੋ ਕਿ-

(i) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ;

(ii) ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਰਾਹਤ;

(iii) ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ;

(iv) ਸੰਚਾਰ ਸੰਪਰਕਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ; ਅਤੇ

(v) ਜਨਤਾ ਤੱਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ;

(e) ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਜੋ ਰਾਜ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

18. 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਯੋਜਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

XXXXXX

19. ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ. ਕੇ. ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਨਤਕ ਡੈਮ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਡੈਮਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ਅਤੇ 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ।

20. ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ **ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ** (supra) ਦੇ ਪੈਰਾ 205 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: -

“205. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡੈਮ ਦੀ ਹਾਈਡ੍ਰੋਲੋਜੀਕਲ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਢਾਂਚਾਗਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭੂਚਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੇਰਲ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਜਾਂਚਾਂ, ਪਰਖਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇਕੋ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਕਿ 2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।”

21. ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਵੀ. ਕਟਾਰਕੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ।

22. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, **ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ** (supra) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਡੈਮ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜਾਰਜ ਨੇ ਜੋ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ, ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਸੰਕਲਪ, ਇੱਕ ਨੀਂਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘਰ, ਇੱਕ ਰੂਪਕ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਲਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਜਾਂ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਨਿਰੰਤਰ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਠੋਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਾ, ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਡਰ ਮਕਸਦ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੁੰਨਤਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਡਰ ਕਾਰਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸਥਿਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਡਰ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਜਾਂ ਦਿਮਾਗ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਾਮਲ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਉਚਿਤ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇ। ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਲਈ, ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨਯੋਗ ਅਤੇ ਠੋਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਛਾਂ।

XXXXXX

ਰੱਸਲ ਜੋਏ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ
[ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਮੁੱਖ ਜੱਜ] 215

23. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ:-

(i) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਉਪ-ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ।

(ii) ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵੀ 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪ-ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(iii) ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ, ਜਿਸ ਨੂੰ **ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ** (supra) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ , ਵਿੱਚ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਉਪ-ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ।

(iv) ਸਾਰੀਆਂ ਉਪ-ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਮੌਜੂਦਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਕੇਂਦਰੀ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।

XXXXXX

24. ਮੁਲਾਪੇਰੀਅਰ ਡੈਮ ਲਈ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪ-ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਫ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੜੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

25. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi